

Іванова А.В.
аспірант кафедри політичних теорій
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРИНЦИП ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ

В світі ліберально-демократичних змін більшості цивілізованих країн, питання толерантності та права вільного політичного вибору має глобальне значення для суспільства та держави. Свободу політичного вибору складає не тільки законодавче та політичне право. Саме від суспільного розуміння плюралізму залежить чи буде сприйматися політичний вибір різно направлених політичних сил як непорушне право. Чи буде політична меншість сприйматися як повноцінний елемент суспільства, або матимуть місце політичні дискримінації, які в свою чергу створюватимуть певні наслідки для розвитку суспільства, формування правої культури, та для правового державотворення. Свобідний вибір певної політичної сили, яку обрала та чи інша кількість людей, неможливий без усвідомлення суспільством необхідності права мати свою політичну позицію, яка складатиме індивідуальний політичний вибір кожного.

Толерантність та свобода політичного вибору становлять фундамент демократичного суспільства. Не зважаючи на актуальність проблеми, сьогодні, толерантність в Україні займає місце догми та теоретичного підходу. Нетерпимість представляє поширене явище серед українського суспільства, проте, досі не осмислюється як соціальна проблема. Даний феномен не розглядається українським соціумом як суспільна вада чи проблема соціально-політичного балансу. Досі, інтолерантність в різних сферах суспільного буття залишилась питанням морального-етичного виховання та проблемою на рівні міжособистісних відносин та не прийняла статусу політико-правової проблеми.

Політичний вибір є одним з напрямків вибору, які представляються для середнього представника суспільства. Обмін на політичному ринку включає економічні, соціальні, культурні та інші блага. Тому, саме політичний вибір складає потенційний вибір в самих різноманітних соціальних сферах. Сьогодні принцип свободи вибору зазнає неабиякої

небезпеки. Посягання на який в інформаційній епосі здійснюється за допомогою різних новітніх технологій впливу. І, часто, нетерпимість стає тим методом, який впроваджується для формування певного політичного вибору. Не зважаючи на те, що на пряму свобода людини залишається фактично недоторканою.

Не рідкістю в українському суспільстві є практика, коли влада чи владні суб'єкти, попри все, вибудовують політику нетерпимості до конкретного політичного актора, який кожен раз буде з'являтися та представляти контрастну основу політичного суперництва. На фундаменті інтолерантності і будуються технології сучасної політики. В цьому випадку не буде робитися акцент на політичній боротьбі, яку не виключає категорія толерантності, а саме на нетерпимості, ненависті, пригніченні. За допомогою засобів масової інформації буде спотворюватися будь-які дії та характеристики опонента. І за рахунок конкретного виділення електоральної частини і формування її настроїв і буде створюватися політична більшість.

Сьогодні втрачається платформа для боротьби політичних ідей та проєктів. Чи доречно для політика створювати концепт розвитку певної сфери, за яку він несе відповідальність, та реалізовувати його, чи більш вигідніше створити уявну активність, уявну вигоду для потенційного виборця та транслювати це за допомогою ЗМІ. Створити контрастне нетерпиме відношення до опонента та вигідно регулювати суспільну політичну думку. І при цьому, така маніпуляційна політика посягання на свободу політичного мислення є законною. В цьому небезпека сьогоденної інформаційної політичної боротьби. Надлишок інформації створює її брак. Важливий момент відзначає науковець Пай Л.: «Таким чином, навряд чи можна говорити про існування певного вільного ринку, на якому політичні ідеї та теорії могли б змагатися, а найбільш гідні з них отримують підтримку. Політичні дебати в цьому випадку зводяться до міжсуспільної полеміки або до спроб однієї з груп виправдати свою позицію» [2, с. 68].

Політична, як і соціальна системи стають все більш диференційованими. Політичні рішення, які приймаються в інтересах цілого суспільства, а іноді глобальних суспільств, вступають в конфронтацію з інтересами особистості. І впровадження інституту толерантності є рішенням демократичного поєднання в одному

соціальному організмі індивідуальних особливостей, поглядів, політичних переконань та переваг.

Толерантність створює умови формування політичної позиції, що становить фундамент подальшого політичного вибору. Чи можливий незалежний вибір, позбавлений тиску ззовні, без права мати свою соціальну позицію.

На основі недостатнього знання, обмеженого представлення інформації та її викривлення, змінюється соціальна свідомість. Інформаційне посягання на право вільного політичного вибору законодавче захищено, можна навіть казати «узаконено» в Україні. Засоби масової інформації належать певним політичним лідерам, олігархам, представникам влади, стають розпорядниками політичної думки, політичної свідомості та культури.

Небезпечним моментом маніпуляції політичною свідомістю є і те, що політичні настрої можна змінювати до стану мітингів, бунтів, революцій, громадянських зіткнень, війн та переворотів. Водночас, прагнення свободи, громадянської активності до аморфного стану лежить короткий шлях певної інформаційної політики держави. На сьогоднішній день, технології мають на стільки сильний вплив, що формуючи повістку дня, можливо переключити суспільство з важливих проблем, до так званого новинного фону.

Як відзначає дослідник Трачук В., за останні роки в Україні сформувалася турбодемократія (демократія хаосу), однією з головних рис якої є педалювання суспільних цінностей конфліктогенного, а не консолідуючого, характеру. Найбільшими з них є: державна мова, форма державного устрою та державного правління, постійні пошуки «зрадників» (на котрих можна перекласти відповідальність за помилки та прорахунки), реабілітація вояків ОУНУПА, вступ до НАТО, пріоритети інтеграції (євразійський чи євроатлантичний) [3, с. 360].

Якщо всі канали інформації, до яких має доступ потенційний виборець налаштувати на певну інформаційну сторону, можливо кардинально змінити політичний вибір. За для чого проводяться обмеження соціальних мереж, Інтернет порталів, сайтів, телевізійних каналів, проводяться рейди на окремих каналах, які мають інакший або більш розширений формат подачі інформації. І попре такі дії, це не вважається посяганням на свободу мислення та вибору.

Для політичної сфери особливо характерна багатоманітність, тому і потребує узгодження потреб і прав різних суб'єктів суспільства. Як зазначає дослідник Трачук В.: «Найбільш ефективно вона може бути вирішена в умовах демократії, яка допускає існування конфліктів та суперечностей, однак лише у визначених та загальноновизначених межах і вимагає їх пом'якшення шляхом консенсусу та компромісу» [3, с. 360].

Українське суспільство перебуває в перехідному стані, тому впровадження демократичних інститутів проходить, як зазначає дослідник Кормич Л. І., «хвилеподібно». В особливості це стосується посткомуністичних суспільств. Як зазначає науковець: «В нових демократіях під гаслом національної специфіки фактично спостерігалась відмова від основоположних засад демократії. Відбулась девальвація багатьох цінностей, зокрема таких як свобода слова пріоритет прав людини. Знижувалась ефективність функціонування ряду демократичних інститутів передусім громадянського суспільства» [1, с. 200]. В тому числі, й інституту толерантності. Доки суспільна свідомість не перейме демократичних норм та стандартів, питання терпимості не займатиме в українському суспільстві місце проблеми. А до того моменту не буде сформовано концептуального підходу до вирішення практичних проблем інтолерантності, в особливості, що стосується політичного вибору українського суспільства.

Література

1. Кормич Л.І. Ознаки кризи демократичного транзиту в сучасному світі / Л.І. Кормич // Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017 р.) У 2-х т. Т. 1/ відп. Ред. Г.О. Ульянова. – Одеса : Видатний дім «Гельветика», 2017. – С. 200-202.

2. Пай Л. Незахідний політичний процес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/16616354>.

3. Трачук В. Політична толерантність як механізм політичної взаємодії: проблеми та перспективи / В. Трачук // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2008. – Вип. 37. – С. 354-363.